

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2023, gehouden op donderdag 30 maart 2023 jl. en georganiseerd door NHL Stenden Hogeschool). Bij elkaar bijna 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op donderdag 27 maart 2025 in Zwolle en wordt dan georganiseerd door Hogeschool Windesheim. Kijk op www.nioc2025.nl voor meer informatie.

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkeling rond Stichting NIOC en de NIOC kennisbank, schrijf je dan in op de nieuwsbrief via

www.nioc.nl/nioc-kennisbank/aanmelden-nieuwsbrief

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

Informatiekunde voor het HBO; een nieuwe leermethode

Th.J. Miedema
InfoSource, Diemen

Inleiding

Vanuit de vraagstelling: 'Waarom een nieuwe leermethode en hoe kom je tot vernieuwing in het informatiekunde-onderwijs?', wordt in deze bijdrage uiteengezet waarom een vernieuwing noodzakelijk is, wat deze inhoudt en wat de consequenties zijn voor docenten, studenten en de aansluiting bij de beroepspraktijk.

Inhoud

De discussie en wat daar uit is voortgekomen

In de meeste informatica-opleidingen aan hogescholen ligt het accent op AIV (automatisering van de informatieverwerking) en binnen het AIV-leerplan sterk op automatiseringsgerichte leerstof en practica.

Sinds enkele jaren is over deze inrichting van het vak een discussie gaande. Kernpunt daarin is dat het aanbod niet meer voldoende aansluit bij de vraag van overheid en bedrijfsleven. Dat komt omdat informatica en het gebruik van informatiesystemen, steeds meer onderdeel uitmaken van de 'gewone' bedrijfsactiviteiten, en dus op vergelijkbare wijze worden gemanaged en beoordeeld voor wat betreft hun bijdrage aan het resultaat.

Het gevolg is een groeiende behoefte aan bedrijfskundig geschoolde informatici, informatiekundige generalisten die vanuit een organisatorisch perspectief de (on-)mogelijkheden van automatiseringstoepassingen kunnen beoordelen.

Nadat deze behoefte steeds duidelijker bleek, heeft het HBO op zeker moment een aantal initiatieven genomen om de discussie voor een nieuw leerplan op gang te brengen. Bijvoorbeeld een door de HBO-Raad geïnitieerd onderzoek naar de vraag- en aanbodzijde van HBO-informatici, resulterend in het rapport 'Een nieuwe agenda voor het informatica-onderwijs' (HBO-Raad, 1990). Verder was er het Project Vernieuwing Leerplan AIV voor het HEAO in opdracht van de Stuurgroep HEAO Overleg Informatica. Dit project heeft in 1989 geresulteerd in een Curriculum Informatiekunde voor het HEAO. Dit rapport, gewoonlijk aangeduid als 'het HOI-rapport' was het vertrekpunt voor de nieuwe Leermethode Informatiekunde.

Karakteristiek van de Leermethode Informatiekunde

De leermethode omvat twee modules, een case- en vragenboek en een docentenhandleiding. De aanpak volgt vrij nauwkeurig het HOI-rapport, ook voor wat betreft de geadviseerde diepgang, met als gevolg dat de informatiekundige component veel meer nadruk krijgt dan in het AIV-leerplan. Het curriculum stelt niet zozeer de automatisering centraal, maar richt zich op de informatiehuishouding als geheel en de verwevenheid van bedrijfsprocessen en informatieprocessen met de automatisering in de rol van facilitair bedrijf.

Module 1, bestemd voor studenten in het propaedeusejaar, geeft een overzicht van het studiegebied, vanuit de relatie tussen ondernemingsdoelstellingen, management, bedrijfsproces(sen), organisatie en informatiehuishouding. Om deze relatie op verschillende niveaus (strategisch, uitvoerend), vanuit verschillende gezichtspunten (bedrijfsmodel, informatie-model) en in verschillende praktische situaties te laten zien, zijn een aantal modellen, schema's en cases ontwikkeld.

In Module 2 (thans in bewerking) wordt de stof verder verdiept, met name gericht op studenten in de BE, CE en AC-studierichting.

Problemen en nadelen van een nieuwe aanpak

Dat er een nieuwe wind is gaan waaien, bleek bij het samenstellen van de redactieraad: ondanks dat sprake was van een afwijkend gezichtspunt, was het geen probleem om gekwalificeerde deskundigen te vinden binnen het onderwijs (universitair en HBO), het bedrijfsleven en de informaticapraktijk.

Het ontwikkelen van een structuur en een indeling op basis van het HOI-curriculum, was vervolgens weliswaar niet eenvoudig, maar leverde geen onoverkomelijke problemen op. Die dreigden pas toen er auteurs aangezocht moesten worden. Onbedoeld werd toen nog eens de noodzaak duidelijk om tot een meer bedrijfskundige benadering van de informatica te komen; auteurs met voldoende informaticakennis én een voldoende bedrijfskundige blik bleken erg schaars te zijn!! Te vrezen valt dat zich bij de praktische invoering van deze leermethode vergelijkbare problemen kunnen voordoen. Het leerplan vraagt van de docent niet alleen een nadere verdieping van zijn/haar bedrijfskundige kennis, ook de relatie tussen organisatie en informatie moet door de docent veel nadrukkelijker dan nu vaak gebeurt, worden zichtbaar gemaakt. Dat vereist het vermogen om - gesteund door casemateriaal, dat wel - dit onderwerp, dat een zekere mate van abstractie bezit, voldoende aansprekend te behandelen. Dat is nodig om de student in staat te stellen een relatie te leggen tussen (om maar iets te noemen) managementinformatie, database-applicaties en netwerkconfiguraties. Het gevaar dat hier dreigt is dat op de korte termijn voor docent en studenten het werken aan bijvoorbeeld een database-practicum, vanwege de concreet zichtbare resultaten, veel bevredigender is dan het toetsen van de informatiebehoeften aan doelstellingen, organisatorische randvoorwaarden en beheersbaarheids-criteria.

Slot

Het valt niet te ontkennen dat de Leermethode Informatiekunde een veel minder 'doe-gericht' curriculum bevat dan tot nu toe gebruikelijk was in informatica-leerplannen. Commercieel lijkt dat niet zo'n sterke zet, want waarom zou je iets ontwikkelen waar de doelgroep (docenten en studenten) misschien helemaal niet op zit te wachten? Het antwoord is heel eenvoudig. Onderwijs heeft een maatschappelijke functie en als zodanig is 'de maatschappij' de werkelijke doelgroep. En die doelgroep, in de vorm van overheidsinstanties, instellingen en bedrijven zit wel degelijk te wachten. Die doelgroep zoekt breed opgeleide informatici die de samenhang tussen bedrijfsprocessen en informatieprocessen kunnen begrijpen en besturen, en die de informatievoorziening gewoon beschouwen als een functie binnen de organisatie. Niets minder, maar ook zeker niets meer. En die informatici moet het onderwijs leveren.